

ГІГІЄНА ДІТЕЙ, ПІДЛІТКІВ І МОЛОДІ

УДК 579.63:661.163

ГІГІЄНІЧНІ ВИМОГИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ДЕЗІНФЕКЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ДЛЯ ДІТЕЙ

Івахно О.П., Козярін І.П., Росада М.О.

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ

Вступ. У наш час світова спільнота використовує три основні методи боротьби з різними мікроорганізмами: фізичні, біологічні і хімічні. Особливої уваги заслуговує останній метод, оскільки кількість дезінфектантів щорічно зростає, а якість процедури з їх використання, розробка рекомендацій по раціональному вибору дезінфекційних засобів для різних типів закладів, процес реєстрації нових препаратів тощо залишаються невирішеною проблемою [7,8].

Доцільно зазначити, що при усьому різноманітті дезінфекційних засобів (ДЗ), кількість компонентів, що входять до їх складу, дуже обмежена. До цього часу немає жодної хімічної речовини, яка могла б розглядатися, як ідеальна. Спектр дії препарату не може бути всеосяжним, тому конкретний вибір завжди орієнтований на рівень «мікробіологічного ризику» [1,4].

Метою роботи є вивчення стану на працювань щодо використання дезінфекційних засобів у закладах для дітей.

Методи дослідження. При виконанні роботи використані науково – пошуковий і експертно – аналітичний методи дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. В наш час відбувається поступова зміна етіологічної структури збудників різних інфекцій. На заміну традиційним збудникам (сальмонела, золотистий стафілокок та ін.) приходять коагулазонегативні стафілококи, ентерококи тощо. У зв'язку з цим на сучасному етапі існування людства є потенційна небезпека виникнення інфекційних захворювань з реалізацією усіх відомих меха-

нізмів передачі як у побуті, так і на виробництві [2,3,8].

Слід зазначити, що існуюча в Україні нормативно – правова база з даних питань застаріла, в ній не вказані мікробіологічні показники, за якими потрібно оцінювати якість дезінфекції та санітарної обробки інструментів, обладнання, поверхонь, рук персоналу працюючих, не зазначені групи дезінфектантів та антисептиків за хімічним складом, які доцільно застосовувати для забезпечення належного санітарно – епідеміологічного стану різних закладів побутового обслуговування, громадського харчування, лікувальних, закладів для дітей тощо [8].

На сьогоднішній день єдиного уніфікованого поняття «дезінфекційний засіб» (ДЗ) не існує. Так, згідно законодавчих документів МОЗ України, ДЗ – це речовина хімічного або біологічного походження чи суміш речовин, які застосовують для знищення збудників інфекційних хвороб на зовнішніх об'єктах (поверхні приміщень, виробу медичного призначення, предмети догляду за хворими, санітарно-технічне обладнання тощо) та факторів передачі збудників інфекційних хвороб людини [5]. В іншій дефініції, ДЗ – речовина хімічного або біологічного походження чи суміш речовин, які використовуються для знищення збудників інфекційних хвороб у середовищі життєдіяльності людини (дезінфекція) та їх переносників – комах, кліщів тощо (дезінсекція) і гризунів (дератизація) [4]. В чинному на сьогодні документі [5] вказано, що терміни застосовуються у значенні, наведеному в Законі України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [5]. В даному законі визначення по-

няття ДЗ відсутнє взагалі, а «дезінфекційні заходи» визначаються як «заходи щодо знищення у середовищі життєдіяльності людини збудників інфекційних хвороб (дезінфекція) та їх переносників – комах (дезінсекція) і гризунів (дератизація)».

В основу сучасних класифікацій ДЗ покладені наступні властивості: широта спектру антимікробної дії (рівень дезінфекції); специфічна активність; ступінь небезпеки та хімічний склад речовини.

За хімічною будовою діючих речовин ДЗ розподіляють на такі групи:

1. Хімічні елементи та їх неорганічні похідні: галоїдовмісні (діючі речовини – сполуки хлору, йоду, броду); кисневмісні (окисники – пероксиди, неорганічні кислоти); луѓи.
2. Органічні речовини (фенолвмісні, альдегідвмісні, спирти, аміновмісні, поверхнево – активні речовини (ПАР), органічні кислоти, гуанідини).
3. Композиційні препарати.

Тенденція розвитку хімічної дезінфектології у світі спрямована на розширення застосування сучасних комбінованих ДЗ, які малотоксичні, зручні для застосування і мають високу активність по відношенню до вірусів, грибів, бактерій та спор.

У кожній групі ДЗ є певний спектр антимікробної активності, який визначає ефективність деззасобів. В деяких випадках поєднання декількох хімічних агентів дозволяє розширити антимікробний спектр дії препарату (ефект синергізму або потенціювання), проте визначальна дія забезпечується основною хімічною речовиною, що входить в даний препарат.

Проведення дезінфекційних заходів із застосуванням сучасних дезінфектантів у дитячих закладах є надзвичайно важливим елементом у системі профілактики інфекційних захворювань та відсутності їх шкоди для здоров'я дітей. Однак, в даний час відсутня чітка система та методики проведення дезінфекції на зазначених об'єктах належним чином, а існуючі нормативні документи застарілі та не відповідають сучасним вимогам [7,8].

Препарати (ДЗ), які використовуються в якості дезінфектантів у дитячих закладах, повинні відповідати певним вимогам, а саме: в мінімальних концентраціях і в корот-

кі терміни забезпечувати необхідний ефект, спричиняючи дезінфікуючу дію за наявності органічних речовин в знезаражувальному середовищі; не втрачати дезінфікуючих властивостей під час зберігання; швидко та повністю розчинятися у воді або добре змішуватися з нею; не спричиняти шкідливої дії на обслуговуючий персонал, дітей та довілля.

На сьогоднішньому етапі розвитку дезінфектології перевага надається антисептичним засобам, які мають широкий спектр антибактеріальної, протигрибкової, протитуберкульозної, антивірусної та протиспорової активності. В дитячих закладах обладнання, інвентар, посуд після механічного очищення та миття, як правило, знезаражують одним із фізичних або хімічних методів.

Згідно з чинним санітарним законодавством України для знезараження різних об'єктів оточуючого середовища хімічним способом можуть бути застосовані тільки ті дезінфекційні засоби, які зареєстровані у «Державному реєстрі дезінфекційних засобів МОЗ України» [6].

Під час їх використання необхідно керуватися такими документами: сертифікат якості деззасобу, регламент його застосування та свідоцтво МОЗ України про державну реєстрацію засобу.

В даний час в Україні зареєстровано великий асортимент дезінфекційних засобів, який постійно поповнюється. Ефективними є так звані «дезінфекційні засоби нового покоління», у яких активно діючими є альдегіди, органічні кислоти, ефіри та інші у комплексі з миючими речовинами. До дезінфекційних засобів нового покоління відносяться найпоширеніші Саніфект – 128, Сокрена, Дезефект, Дисмозон-пур, Деконекс-55 фф, Бацилол – расант, Мікробак – форте і екстра, Гембар та інші (більше 30 найменувань).

Дезінфекційні засоби необхідно застосовувати тільки згідно Регламенту, де вказані галузь, режим і методи використання деззасобу в різних епідситуаціях, заходи захисту під час приготування розчинів, нормативи витрат та умови зберігання.

Збудники інфекційних захворювань чутливі до дії дезінфекційних засобів нового покоління, завдяки чому зменшується вірогідність розповсюдження інфекції в організованих колективах дітей [2].

Таблиця 1. Дезінфікуючі засоби, дозволені до використання у закладах для дітей.

№ з/п	Назва засобу	Номер свідоцтва про держреєстрацію і дата видачі	Термін дії
1.	Засіб дезінфекційний «Інцидін Про»	№1142 від 12.01.2015	12.01.2020
2.	Засіб дезінфекційний «Інцидін Ліквід»	№1143 від 12.01.2015	12.01.2020
3.	Засіб для контамінації шкіри рук «Handychem QV»	№1144 від 14.01.2015	14.01.2020
4.	Засіб дезінфікуючий «Бланідас Актив»	№1167 від 10.02.2015	10.02.2020
5.	Засіб дезінфікуючий «Бланідас» марка А	№1168 від 10.02.2015	10.02.2020
6.	Засіб дезінфікуючий «Стерилій АБ»	№1169 від 13.02.2015	13.02.2020
7.	Дезінфекційний засіб «Фамідез® Комбі Нью»	№1175 від 27.02.2015	27.02.2020
8.	Дезінфекційний засіб «Фамідез® АФ Нью»	№1178 від 27.02.2015	27.02.2020
9.	Дезінфекційний засіб «САН-СЕПТ»	№1184 від 13.03.2015	13.03.2020
10.	Дезінфекційний засіб «Дезхлор»	№1185 від 18.03.2015	18.03.2020
11.	Засіб дезінфекційний «Аеродезин 2000» (Aerodesin 2000)	№1186 від 31.03.2015	31.03.2020
12.	Спрей-захист від вошей Паранікс	№1196 від 08.04.2015	08.04.2020 (для захисту від педикульозу)
13.	Засіб дезінфікуючий «Javel Aqua» (Жавель Аква)	№1200 від 16.04.2015	16.04.2020 (для знезараження питної води при нецентралізованому водопостачанні (колодязної артезіанської, каптажної) та іншої (річкової, озерної, ставкової) води, ємностей для зберігання води, знезараження води в плавальних басейнах та інших об'єктів)
14.	Засіб дезінфекційний «Вернедор-Преміум»	№1201 від 16.04.2015	16.04.2020
15.	Дезінфекційний засіб «Септосепт»	№1203 від 22.04.2015	22.02.2020 (для обробки рук, антисептичної обробки шкіри пацієнтів, робітників на підприємствах харчової промисловості)
16.	Засіб дезінфекційний «Сеф Дезінстру»	№1207 від 29.04.2015	29.04.2020
17.	Засіб для гігієнічної та хірургічної дезінфекції шкіри рук, шкірних покриттів АНІОСГЕЛЬ 85 НПК	№1209 від 12.05.2015	12.05.2020
18.	Засіб для гігієнічної та хірургічної дезінфекції шкіри рук, шкірних покриттів АНІОСРАБ 85 НПК	№1210 від 12.05.2015	12.05.2020
19.	Засіб дезінфекційний СУР-ФАНІОС ПРЕМІУМ UA	№1211 від 12.05.2020	12.05.2020
20.	Засіб дезінфекційний КОРЗОЛЕКС® ЕКСТРА	№1212 від 12.05.2015	12.05.2020
21.	Дезінфекційний засіб «Мило рідке з дезінфікуючим ефектом»	№1218 від 15.05.2015	15.05.2020 (для знезараження шкіри рук працівників ДНЗ, навчальних закладів)
22.	Дезінфекційний засіб «Зентекс (Zentex)» для дезінфекції шкіри рук	№1225 від 25.05.2015	25.05.2020
23.	Дезінфікуючий засіб «БІОПАГДЕЗ» КС	№1237 від 05.06.2015	25.05.2020
24.	Деззасіб «ДезУн»	№1244 від 17.06.2015	17.06.2020 (для дезінфекції рук)
25.	Засіб дезінфекційний «Лізоформін плюс піна» (Lysoformin plus foam)	№1187 від 31.03.2015	31.03.2020

Основними вимогами до дезінфектантів є їх висока біологічна активність у боротьбі з вегетативними формами бактерій, грибами, дріжджами, що забезпечує швидку загибель мікроорганізмів; широкий спектр антимікробної активності; стійкість до впливу оточуючого середовища (ефективність у жорсткій воді, у присутності залишків органічних сполук та миючих засобів); відсутність токсичності, алергізуючого впливу та шкірно – подразнюючої дії на персонал; подолання механізму резистентності мікроорганізмів до препарату; тривалий термін зберігання та без корозійний вплив на метали; стабільність речовини у концентрованому та робочому розчині; доступність та легкість ідентифікації під час використання та не мати стійкого запаху [4].

В організованих дитячих колективах дезінфекційні засоби мають зберігатися у недоступних для дітей і підлітків місцях, а приготування дезрозчинів рекомендується особам, які пройшли спеціальне навчання.

Враховуючи економічні показники (вартість тощо), на сьогодні пропонуються найдоступніші високоефективні дезінфекційні засоби для використання у закладах для дітей та підлітків, що подані у таблиці.

Медична дезінфекція в дитячих закладах передбачає знезараження приміщень, меблів, посуду, білизни, іграшок, устаткування.

До проведення дезінфекційних робіт не допускаються особи молодше 18 років, вагітні та жінки, які годують немовлят, особи з протипоказаннями до проведення робіт з дезінфекції.

Медичними протипоказаннями до роботи з деззасобами є наявність субхронічних змін в усіх відділах верхніх дихальних шляхів, хронічний бронхіт, пневмонія, бронхіальна астма та інші, хронічні рецидивуючі захворювання шкіри, периферійної нервової системи, печінки, очей, серцево-судинної системи, хвороби порожнини рота тощо.

Висновок

Вибір, правильне застосування і дотримання заходів інфекційної безпеки в дитячих закладах на сьогодні становить невід'ємну частину загальних заходів по збереженню здоров'я підростаючого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксенов В.А. О некоторых актуальных проблемах практики применения дезинфицирующих препаратов / В.А. Аксенов. – М. 2002. – 18 с.
2. Аржаков В.Н. Оценка резистентности микроорганизмов к дезинфицирующим препаратам // Достижения науки и техники АПК. 2004. – №10. – С. 44-45.
3. Зарицький А.М. Дезінфектологія: В 3-х частинах. Ч.1. Загальні питання. Дезінфікуючі засоби та їх застосування / А. Зарицький. – Житомир. 2001. – 384 с.
4. Зарицький А.М. Епідеміологічна концепція застосування дезінфекційних засобів / А. Зарицький // СЕС Профілактична медицина. 2008. – №1. – С. 52-55.
5. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 16.10.2012, №5460-VI // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. видав-во, 2012.
6. Порядок Державної реєстрації (перереєстрації) дезінфекційних засобів, затверджений Постановою КМУ від 03.07.2006 р. №908 // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. видавництва, 2006.
7. Росада М.О., Сердюк А.М., Полька Н.С. та ін. Посібник з гігієнічного навчання працівників дошкільних навчальних закладів. – К., 2014. – 191 с.
8. Росада М.О. Наукові засади гігієнічної оцінки небезпеки для населення мікробіологічного забруднення лікувально-профілактичних та побутових закладів. Автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук. – К., 2018. – 44 с.

**ГИГИЕНИЧЕСКИЕ ТРЕБОВАНИЯ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ
ДЕЗИНФИЦИРУЮЩИХ СРЕДСТВ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ДЛЯ ДЕТЕЙ**

Ивахно А.П., Козьярин И.П., Росада М.О.

В статье рассмотрены вопросы использования дезинфицирующих средств в учреждениях для детей, направленных на сохранение здоровья подрастающего поколения.

**HYGIENIC REQUIREMENTS FOR THE USE
OF DESINFECTANTS FOR CHILDREN IN INSTITUTIONS**

A.P. Ivakhno, I.P. Koziarin, M.O. Rosada

The article is considered the issues of using disinfectants for children in institutions, directed at preserving the health of the younger generation.

УДК 613.955: 330.123.4

**ЗМІНИ У ПОКАЗНИКАХ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ 3-4 РОКІВ
В ЛОНГІТУДІНАЛЬНОМУ АСПЕКТІ (1912-1962-2018 рр.)**

*Полька Н.С., Платонова А.Г., Яцковська Н.Я., Шкарбан К.С., Саєнко Г.М.
ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», м. Київ*

Фізичний розвиток є одним з головних критеріїв здоров'я дітей і підлітків. Саме розвиток в дитячому віці визначає основні показники здоров'я даного покоління в старшому віці, включаючи потенціальне довголіття і передачу відповідних якостей майбутнім поколінням [1-2]. Тому дослідженням фізичного і психічного розвитку дітей надавалось велике значення не тільки в останні роки, але протягом всієї історії медицини.

Показники фізичного розвитку дуже лабільні і змінюються під впливом різноманітних факторів навколишнього та внутрішнього середовища. Тому, для отримання достовірної інформації про стан психофізичного розвитку дітей та підлітків є доцільним використання уніфікованих стандартизованих методів дослідження, розробка стандартизованих показників для оцінки отриманих даних обстеження дітей. Нормативи повинні бути репрезентативними і поновлюватись кожні 10-15 років [3].

Літературні джерела різних вікових періодів минулого століття вказують, що фізичний розвиток дітей дошкільного віку 50-70-х років характеризується інтенсивними процесами акселерації, а в дослідженнях 80-90-х років вже визначався початок процесів

стагнації, тобто призупинення акселерації [4]. Про те, визначення сучасних тенденцій фізичного розвитку дітей дошкільного віку виявляється нами своєчасним і необхідним.

Мета роботи. Оцінити динаміку змін антропометричних показників фізичного розвитку дітей 3-4 років м. Києва у часі в динаміці 1912-1962-2018 років.

Матеріали та методи. Особливості фізичного розвитку дітей 3-4 років, що відвідували дитячі навчальні заклади м. Києва визначались на основі результатів власних досліджень. В дослідженні приймали участь практично здорові діти (І і II груп здоров'я). Для визначення закономірностей фізичного розвитку дітей дошкільного віку минулого століття використовувались результати ретроспективного аналізу антропометричних даних 1912 та 1962 років, що опубліковані в наукових джерелах [5-7].

Соматометричні дослідження включали визначення основних антропометричних показників – довжини і маси тіла, окружності грудної клітки, що проводилось за допомогою уніфікованої методики А.Б. Ставицької та Д.І. Арон [8]. Це дало можливість провести аналіз антропометричних показників фізичного розвитку київсь-